

Täysistunto

Keskiviikko 4.11.2020 klo 14.00—21.57

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 2021-2025

Hallituksen esitys HE 196/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

20.49 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 21—25 ehdotetaan säädettäväksi nimensä mukaisesti määrääkainen verokannuste tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Esityksen mukaan lisävähennykseen olisivat oikeutettuja kaikki elinkeinotoimintaa tai maataloutta harjoittavat verovelvolliset, jotka tekevät tutkimusyhteistyötä määritelmän täyttävän tutkimusorganisaation kanssa. Elinkeinotoimen ja maatalouden tuloista tehtävän lisävähennyksen määrä olisi 50 prosenttia yrityksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvien tutkimushankkeiden alihankintalaskuista. Lisävähennyksen enimmäismäärä verovuonna olisi 500 000 euroa ja alaraja 5 000 euroa. Käytännössä vähennyksen piiriin kuuluvat kulut ovat siten miljoonaa euroon asti puolitoistakertaisena vähennyskelpoisia.

Arvoisa puhemies! Tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhteistyön kannustamisen tavoitteena on hyödyttää kumpaakin yhteistyön osapuolta sekä kannustaa toimijoita laadukkaaseen ja vaikuttavaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tavoitteena on myös yleisemmällä tasolla vaikuttaa tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatiotoiminnan lisääntymiseen Suomessa. Parhaimmillaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja siihen liittyvän yhteistyön kannustaminen voisi johtaa uusiin innovaatioihin, työpaikkojen lisääntymiseen ja talouskasvuun. Erityisesti Suomen kaltaisen pienen maan tulisi panostaa tietotaitoon, teknologiaan ja huippuosaamiseen pärjätäkseen kansainvälisillä markkinoilla. Ehdotettu verovähennys on osa kokonaisvaltaisempaa tavoitetta, Suomen tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatiotoiminnan elvyttämistä niin, että vuoteen 2030 mennessä tutkimus- ja kehittämistoiminnan osuus bruttokansantuotteesta olisi 4 prosenttia.

Ehdotettu laki olisi määräaikainen ja voimassa viisi vuotta, jona aikana lisäverovähennyksen vaikuttavuutta ja toimivuutta tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan arvioida. Esitys liittyy vuoden 21 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja keskusteluun.

20.51 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukeminen julkisin varoin on Suomessa toteutettu lähes pelkästään suoran tuen kautta. Vuosina 2013—2014 oli voimassa tuloverotuksessa tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennys, jonka vaikuttavuus todettiin vähäiseksi. Lisävähennys kohdistui tuolloin tutkimus- ja kehittämistoiminnan palkkamenoihin. Tuolloinen vähennys oli voimassa kaksi vuotta. Nyt ehdotettu lisävähennys olisi voimassa viisi vuotta verovuosiksi 2021—2025. Lisävähennys voitaisiin tehdä elinkeinotoiminnan ja maatalouden tuloverotuksessa, ja sen määrä olisi 50 prosenttia yrityksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvien tutkimushankkeiden alihankkijalaskuista. Verovelvollinen saisi siis vähentää ikään kuin ylimääräistä, puolet laskumäärästä. Lisävähennyksen enimmäismäärä olisi puoli miljoonaa euroa ja vähimmäismäärä 5 000 euroa verovuotta kohden. Lasku tulisi maksaa tutkimus- tai tiedonlevittämisorganisaatiolle. Vähennys on toteutukseltaan kiitettävän yksinkertainen. Verovaikutuksen arvioidaan jäävän noin 8 miljoonaan euroon vuositasolla.

Ihan lopuksi voisin kiittää siitä, että tämä vähennys tosiaan on kohdistettu myös maatalouteen. Tämä hallitus on ansioitunut tässä suhteessa muutenkin toisin kuin mikään aikaisempi hallitus, eli muistan tässä, että hyväksyimme noin vuosi sitten koneiden ja kaluston tuplapoistot vuosiksi 2020—2023, ja silloinkin oli historiallista, että maatalouskin otettiin tähän säännökseen mukaan.

20.54 **Joakim Strand r:** Ärade talman! Itsekin totean, että arvostamme suuresti, että valtiovarainministeri on täällä vielä tähän aikaan kuuntelemassa näitä keskusteluita. En halua tätä itsekään pidentää, totean vain, että tässä aikaisemmin tänään, kun puhuttiin Agenda 2030:stä, toin esille muun muassa sen, mitä tulevaisuusvaliokunta on useaan otteeseen korostanut, että Suomen tulisi panostaa erityisesti energia- ja ympäristötekniikan systeemitason tutkimukseen ja kehitykseen, innovaatioihin ja liiketoimintaosaamiseen. Meillä on sitä valtavasti Suomessa. Meiltä on lähtenyt komponentteja joka ikiseen maailmaan maahan, mitä tulee energian tuotantoon, jakeluun tai kuluttajapäähän, mutta että saadaan vielä se systeeminen tatti siihen ja vietyä niitä kokonaisjärjestelmiä ottaen huomioon, että maailmanmarkkinat ovat aivan valtavat, mitä tulee energia- ja ympäristötekniikkaan ja Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseen. Toivon, että valtio erityisesti nyt, kun puhutaan elvytysrahoista ja muusta, ottaa tällaisen aktiivisen public—private-otteen, mitä tulee energia- ja ympäristötekniikkaan. Meillä on erilaisia klustereita ympäri maata ja globaalien arvoketjujen osia. Pelkästään Vaasan seudulla tki:hin panostetaan 200 miljoonaa euroa vuositasolla ja valtaosa yksityistä. Se on omalta osaltaan vaikuttanut siihen, että siellä pelkästään seitsemän suurinta energiateknologiafirmaa investoi vähintään 1,2 miljardia tulevana vuosina, Wärtsilä etukenossa. Se monta kertaa unohdetaan, kuinka paljon Suomeen de facto myös investoidaan, kun puhutaan toisaalta tehtaitten lakkauttamisesta muualla ja muuta. Mutta paljon positiivista on meneillään, ja tämäntyppisiä lakiesityksiä saisi tulla lisää, ja ne saisivat koskea vielä isompia summia ja pidempiä ajanjaksoja. Tämä on erinomainen alku ja varmaan tuo vipua monesta eri näkökulmasta, joten paljon kiitoksia valtiovarainministerille erinomaisesta esityksestä.

20.55 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa herra puhemies! Haluan samoin kiittää valtiovarainministeriä siitä, että hän on edelleen täällä paikalla nämä esitykset esittelemässä. Sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2020 vp

malla haluan onnitella ministeriä syntymäpäivän johdosta — tämä on tietysti hienoa: mikä voisikaan olla parempi tapa viettää syntymäpäivän iltaa kuin käsitellä näitä mielenkiintoisia verolakeja täällä eduskunnan täysistuntosalissa.

Mutta, herra puhemies, sitten itse tähän esitykseen, joka on nyt käsittelyssä. Tämä t&k&i-lisävähennys kohdistuu siis yritysten t&k&i-tutkimusmenoihin, ja sinänsä pidän tätä esitystä kyllä hyvin valmisteltuna ja ainakin osin perusteltuna. Tämän taustalla on siis se, että hallituksen tavoitteena on kasvattaa t&k&i-osuutta 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta, ja itse asiassa siinä meillä on vielä kohtalaisen paljon tehtävää.

Mutta, herra puhemies, en malta olla kuitenkaan sanomatta sitä, että ottaen huomioon tämän vuosina 2013 ja 2014 voimassa olleen t&k&i-toiminnan lisävähennyksen, joka kylläkin kohdistui ikään kuin kapeammin näihin t&k&i-menoihin — se koski pelkästään näitä palkkakustannuksia — silloin todettiin se, että sen vaikutukset jäivät hyvinkin kapeiksi. Toki voi olla, että myös tämä lyhyt määräaikaaisuus on vaikuttanut osaltaan siihen, ja itse asiassa esityksessä tuodaan esille myös nämä ikään kuin haasteet, jotka liittyvät tämän verovähennyksen vaikuttavuuteen, ja tuodaan myös esille se, että ehkä nämä suorat t&k&i-tuet voivat kuitenkin olla tehokkaampia myös työkaluina.

Mutta kysyisin vielä ministeriltä siitä, kun täällä on tuotu esille lausunnoissa, mitä olemme käyneet läpi, nämä määräaikaaisuuden ongelmat: kun valmistelite asiaa, niin miten päädyitte lopulta tähän vuosien 2021—2025 määräaikaaisuuteen, ja onko siinä kenties mahdollisuutta tarkastella sitten vielä joltain osin asiaa uudelleen, ja millä muulla tavoin voimme sitten seurata ja tarkkailla sitä, että tämän verovähennyksen käyttö tulee oikeaan osoitukseen ja että sillä voidaan vastata myös näihin tarpeisiin, mitä yrityskentässä on? Voin sanoa suoraan, että en ole suuri verovähennysten kannattaja. Ymmärrän tässä tapauksessa kyllä tämän tarkoituserän, mutta hieman skeptinen olen ottaen huomioon tämän aikaisemman taustan, että mitkä lopulta tulevat olemaan tämän verovähennyksen vaikutukset. Toivon, että se kohdistuu oikein ja siitä on hyötyä, mutta se tosiaan jää nähtäväksi.

20.58 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellinen kerta todella ehkä kokemuksena tulosten kannalta ei ollut sellainen, että se rohkaisisi uudelleen vähennykseen. Sillä oli mahdollisuus palkkamenoja vähentää, ja lyhyt kesto oli varmasti yksi syy siihen. Se koettiin myös hallinnollisesti raskaaksi, ja ehkä se lyhyt kesto nimenomaan siinä vaikutti tähän sitoutumiseen.

Useimmissa OECD-maissa on jonkinlainen vähennysjärjestelmä, ja se on ilman muuta ollut rohkaisemassa siihen, että myös tämä esitys on tehty. Nyt vuodet 2021—2025 on kuitenkin jo selvästi pidempi jakso. Minä luulen, että se on vähän tapauskohtaista, onko kyse t&k-tuesta vai verovähennyksestä. Vähennystä puoltaa se, että moni yritys, joka ehkä ei ole jatkuvasti tekemisissä näiden avustushakemusten kanssa, kokee, että sen saaminen on enemmän omista käsissä. Kun tekee sopimuksen yliopiston kanssa ja on selvä oma tarve, niin tietää, että rinnalle tulee nyt näiksi vuosiksi tämä vähennys.

Mitään erityistä perustetta siihen, että se juuri vuonna 2025 päättyy, ei ole. Itse uskon siihen, että tämä neljän vuoden jakso kuitenkin on riittävän pitkä, että se osoittaa, onko tämänkaltaiselle vähennykselle kysyntää, ja että se aidosti tuottaa tuloksia. Jos on, niin silloin myös sen jatkaminen on helpompaa. Yleensä silloin kun nämä verovähennykset ovat verraten lyhytkestoisia, niin jos osoittautuu, että tulos ei ollut toivotun kaltainen, kestää yleensä aika pitkään, ennen kuin uskalletaan uudelleen samantyyppistä tehdä. Tässäkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2020 vp

tuolta vuodesta 2014 on kestänyt nyt kuitenkin kohta kaksi vaalikautta. Yritetään uudelleen vähän erilaisella mallilla.

21.01 **Joakim Strand r:** Arvoisa puhemies! Olisin lyhyesti vielä lisännyt tästä, että paljon puhutaan yleensä pienistä ja keskisuurista yrityksistä, mutta haluaisin korostaa tässä myös isojen yritysten roolia, koska monta kertaa ne ovat ne, joiden kautta myös sitten valuu se raha korkeakouluille, tutkimuslaitoksille, alihankkijoille, pk-sektorille. Tällaiselle pienelle maalle on äärimmäisen tärkeitä, että me sidomme ne meidän isot, globaalit jätit, heidän tki-toimintaansa nimenomaan Suomeen, koska siellä käydään veristä kamppailua näiden konsernien sisällä eri paikkakuntien välillä, mistä ihan ymmärrettävistä syistä varsinkin pörssiyritykset eivät välttämättä puhu, mutta se skaba on siellä jatkuvasti. Ja mitä enemmän me saamme heidät myös tekemään yhdessä nimenomaan Suomessa tki-toimintaa globaalisti, niin varmasti pysyy myös tuotanto ja muut täällä, joten tämä on äärimmäisen tärkeä asia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.